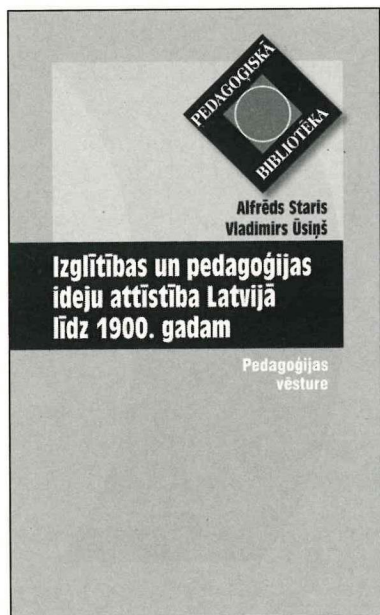

Izglītības un pedagoģijas ideju attīstība Latvijā

Aīda Krūze – LZP projekta vadītāja

Monogrāfija ir pedagoģijas vēstures pētnieku Latvijas Zinātnes padomes atbalstītā projekta ietvaros (1997–2000) veiktā pētījuma rezultāts. Tās ir Skolu/Pedagoģijas zinātniskās pētniecības institūta 1987. gadā izdevniecībā “Zinātne” izdotās grāmatas “Tautas izglītība un pedagoģiskā domā Latvijā līdz 1900. gadam” (autoru kolektīvs, atbildīgais redaktors A. Staris) pārstrādāts, papildināts un pilnveidots izdevums, kurš uzsāk ceļu pie lasītāja 20 gadus pēc iepriekšminētā izdevuma.

Kāpēc radās šāda iecere un nepieciešamība?

Pirmkārt, iepriekšējais izdevums kļuvis par bibliogrāfisku retumu un pedagoģisko augstskolu docētājiem un studentiem trūkst vienkopus apkopota materiāla par attiecīgo laika posmu.

Otrkārt, iepriekšējais izdevums sagatavots un izdots padomju varas gados, kad autori no marksistiskās metodoloģijas pozīcijām aplūkoja svarīgākās skolas un pedagoģiskās domas attīstības tendences, norises un likumsakarības.

Treškārt, pēc neatkarības atgūšanas pētnieku grupai bija izveidojusies cieša sadarbība ar trimdas latviešu zinātniekiem, kas radīja iespēju piekļūt jauniem vēstures avotiem.

Ceturtkārt, iesaistot darbā jaunos pētniekus,

tapuši vairāki maģistra darbi skolu un pedagoģiskās domas vēsturē, kuros izmantoti jauni pirmavoti, kas bagātinājuši materiālu līdz 1900. gadam.

Piektkārt, vairāki iepriekšējā izdevuma autori turpinājuši pētniecisko darbu un jaunajā izdevumā ir arī atsauces uz viņu publikācijām.

Grāmatas satura lielākā daļa aptver skolu vēsturi līdz 1900. gadam. To pētījis un ar jauniem, iepriekšējā izdevumā neizmantotiem materiāliem papildinājis **Dr. hist. Alfrēds Staris**.

Jauni fakti iegūti, izmantojot arī republikas skolu vēstures pētnieku – skolotāju savāktos vēstures materiālus. Darbam izmantots arī trimdas latviešu pedagoģiska satura periodiskais izdevums “Trimdas Skola”.

Jaunajā izdevumā savu vietu ir raduši arī Rietumu trimdas latviešu skolu vēstures pētnieku darbi, ko, izmantodami savu mītnes zemju arhīvu materiālus, gandrīz piecdesmit gadu garajā laika posmā ir radījuši svešumā dzīvojošie Latvijas skolu vēstures patrioti.

Monogrāfijas apakšnodaļas (7.2.; 7.11.) par pedagoģisko ideju attīstību Latvijā līdz 1900. gadam ir **Dr. paed. Vladimira Ūšiņa** (1918–2001) pētījuma rezultāts. Vairāki jautājumi 1987. gada izdevumā vispār nebija aptverti, citi pirmoreiz sniegti šī autora skatījumā. Konceptuāli mainījies pedagoģiskās domas attīstības izvērtējums 19. gadsimta beigās. V. Ūšiņš izmantojis gan tā laika oriģināldokumentus, gan mūsdienu vēsturnieku skatījumu uz šo laika posmu, akcentējot devumu pedagoģiskās domas bagātināšanā un norobežojoties no jaunstrāvnieku politisko uzskatu analīzes.

Pateicamies visiem iepriekšējā krājuma autoriem, uz kuru pētījumiem daudzviet dotas atsauces jaunajā monogrāfijā (J. Rudzītis, L. Žukovs, J. Anspaks). Izsakām nožēlu, ka mūsu grupas pētnieks Vladimirs Ūšiņš nepiedzīvoja šo izdevumu. Vienmēr atcerēsimies viņu kā kompetentu pētnieku un atsaucīgu kolēģi.

Mūsu pateicība recenzentiem Ivetai Kešterei un Leonardam Žukovam par rūpīgu iedziļināšanos monogrāfijas saturā, vērtīgiem padomiem un rosinājumiem.